

איסור
אמירה
לנכרי

לנכרי אמירה

אמירה לנכרי

פרטי האיסור

אסרו חכמים לומר לנכרי לעשות לנו מלאכה בשבת בין בחנם בין בשכר ואף על פי שאומר לו מקודם השבת שיעשה בשבת ואף על פי שאינו צריך לאותה מלאכה עד לאחר השבת [רמג,א]

”והפליגו חכמים באיסור זה וגזרו בו גזרות כגון אם עשה הנכרי מעצמו בשביל ישראל אסרו ליהנות בשבת ממלאכתו ולמוצאי שבת עד בכדי שיעשה משום גזרה שמא יאמרו לו לעשות בשבת” [רמג,ב].

מקורות
שלחן ערוך אדה”ז

לנכרי אמירה

אמירה לנכרי

פרטי האיסור

”וכן אם רואהו עושה מלאכה בשבת בשבילו פעמים שצריך למחות כגון אם יגיע לישראל ריוח ממנה אפילו לאחר השבת (ואם גם לו מגיע ריוח ממנה יתבאר בסימן רמ”ד ורנ”ב)”
[רמג, ב].

מקורות

שלחן ערוך אדה”ז

לנכרי אמירה

אמירה לנכרי

פרטי האיסור

"ויתירה מזה: אפילו נכרי שאין לו שייכות אליו כלל, שאין לו בעלות עליו (שאז מקבל ממנו תועלת בגשמיות), ושייכותם אינה אלא מצד אמירתו להנכרי שיעשה מלאכה (אבל קודם האמירה ולאחר האמירה אין שייכות ביניהם כלל) – הרי זה אסור מדרבנן, דקיי"ל "אמירה לנכרי שבות", והיינו, שע"י האמירה לנכרי (ולא רק בדיבור, אלא אפילו ברמז בלבד) הרי הוא פוגע בקדושת השבת שלו. ודין זה – "אמירה לנכרי שבות" – הוא אפילו כשהאמירה היא קודם השבת, דהיינו כשאומר לנכרי בערב שבת שיעשה מלאכה בשבת. ולכן הובאו דיני אמירה לנכרי בשו"ע בסימן רמג, עוד קודם דיני הדלקת הנרות וכיו"ב, כי דינים אלו נוגעים כבר בערב שבת."

[משיחת חגה"ש תשכ"ד]

מקורות שיחה של הרבי

לנכרי אמירה

אמירה לנכרי

טעמי האיסור – טעם א'

'שכשהנכרי עושה בשבת הוא עושה בשליחות הישראל ואף על פי שאין אומרים שלוחו של אדם כמותו מן התורה אלא בישראל הנעשה שליח לישראל שנאמר בתרומה כן תרימו גם אתם תרומת ה' ודרשו חכמים גם לרבות שלוחכם מכאן ששלוחו של אדם כמותו ומה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית אבל הנכרי אינו בתורת שליחות מן התורה מכל מקום מדברי סופרים יש שליחות לנכרי לחומרתי [רמג,א].

מקורות
שלחן ערוך אדה"ז

לנכרי אמירה

אמירה לנכרי

טעמי האיסור – טעם א'

יויש רמז לאיסור זה בשבת ויו"ט מן התורה שנאמר ביום טוב כל מלאכה לא יעשה בהם משמע אפילו ע"י אחרים שאין מצווים על השביתה ביום טוב וקל וחומר לשבת ומכל מקום אין זו אלא אסמכתא בעלמא'.

מקורות
שלחן ערוך אדה"ז

לנכרי אמירה

אמירה לנכרי

טעמי האיסור – טעם ב'

יועיקר האיסור אמירה לנכרי בין בשבת בין ביום טוב אינו אלא מדבריהם כדי שלא תהא שבת קלה בעיני העם ויבאו לעשות בעצמן וכן ביום טוב ואפילו בחולו של מועד וכן בשאר כל איסורין שבתורה כמו שיתבארו במקומן [רמג,א].

טעם נוסף מובא ברש"י "משום ממצוא חפצך ודבר דבר"
[וראה ס"י שז באדה"ז].

מקורות
שלחן ערוך אדה"ז

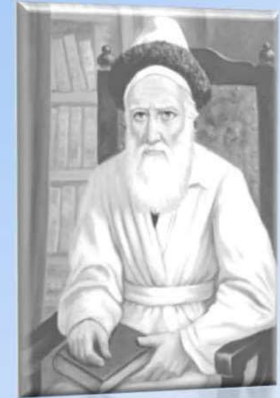
לנכרי אמירה

אמירה לנכרי

טעמי האיסור – נפ"מ בין הטעמים

ידהנה ב' מיני איסורים יש בעושה מלאכה ע"י אחר. א' משום שהאחר עושה בשבילו וזה אסור בנכרי אפילו בלא אמירה אליו שצריך למחות בידו כדאיתא (בד' קכ"א) אדעתא דישראל מי שרי ואין הטעם משום גזירה שמא יאמרו לו כו' אלא הטעם משום דכשעושה בשביל ישראל נעשה שלוחו כו' אבל כשעושה בשביל עצמו אין בה משום שלוחו כמותו אלא שהאמירה אסורה וזהו איסור ב"י [שו"ת צמח צדק (ליובאוויטש) אורח חיים סימן כט מביא מקו"א סי' רס"ג סק"ח]

מקורות
צמח צדק

לנכרי אמירה

אמירה לנכרי

טעמי האיסור – עניינים נוספים

- א- נאסר גם במקום שימחזי כשלוחו' [רנב, ה ..]
- ב- יש דברים שנאסרו משום מראית העין [רמג, ו רמג, ח רמד, ב רמו, ד ..]
- ג- הנאה משכר שבת [רמג, יב].

טעמי האיסור

היכן נאסרה אמירה לנכרי?

היכן נאסרה?

- א- איסור אמירה לנכרי הוא בכל איסורים שבתורה [שמג,ה],
- ב- לכן אסורה אמירה לנכרי ביו"ט, בחוה"מ, רבית, האכלת איסור לקטן, חסימת פרה ועוד.
- ג- אך בערב פסח אחר חצות אף שאסור במלאכה [כחוה"מ] לא גזרו על אמירה לנכרי [תסח,ה].
- ד- המקבל שבת מוקדם [כגון אחרי הדלקת נרות], מותר לאמר לנכרי [רסג,כה].

היכן נאסרה

אמירה לנכרי

איזה מלאכות נאסרו?

המלאכות האסורות

- א- אסרו חכמים לומר לנכרי עשות מלאכה עבור הישראל בשבת, בין במלאכה האסורה מן התורה בין במה שנאסר 'רק' מדברי סופרים. כגון מה שנאסר משום מחזי כמבשל [רנג, כט].
- ב- אסור למכור ולקנות ע"י נכרי בשבת 'כשמכור בעד מעות דהוי משא ומתן גמור ואפילו ע"י נכרי אסורי' [שו"ת אדה"ז סי' ב].
- ג- אפילו מה שנאסר רק משום טורח אסור לאמר לנכרי לעשותו [שז, לג שלג, א].

המלאכות האסורות

אמירה לנכרי

איזה מלאכות נאסרו?

המלאכות האסורות

ד- בדבר שתלוי במחי הפוסקים, אף שאנו פוסקים מחומרא לאסור, מותר לאמר לנכרי לעשותו – טלטול הנר אחר שכבה כשעשה תנאי, סתירת כלים, לרקד ביו"ט [שז,ו רעט,ה שיד,יז תקו,ג].

ה- בבין השמשות התירו שבות ע"י נכרי.

ו- מלאכה בשינוי הוי שבות – אך צריך לדעת מהו שינוי, ויש מחמירים.

המלאכות האסורות

מה נכלל באמירה לנכרי?

אמירה לנכרי

אסור לאמר לו בערב שבת שיעשה עבורו מלאכה בשבת, ואף באם תועלת המלאכה תהיי רק ביום חול אעפ"כ אסור בעש"ק לאמר לו לעשותה 'כגון שאומר לו קודם השבת לשכור לו פועלים בשבת שיעשו לו מלאכה אחר השבת' [שז,ה].

'דבר שאסור לומר לנכרי לעשותו בשבת אסור אפילו לרמוז לו לעשותו' [שז,ו]. היינו שאסור לסמן עם הראש, בתנועת יד, וכדו'.

אמירה לנכרי

לנכרי אמירה

מה נכלל באמירה לנכרי?

אמירה לנכרי

כמו כן 'אסור לומר לו איזה ציווי לעשות דבר המותר בענין שיבין מתוך כך שיעשה מלאכה בשבת כגון לומר לנכרי שיקנח חוטמו כדי שיבין שיסיר הפחם שבראש הנר שהרי זה כמצווהו להסיר הפחם אלא שהוא ברמזי [שז,ו]

אמירה לנכרי

מה נכלל באמירה לנכרי?

אמירה לנכרי

‘ואם אינו אומר לו שום ציווי אלא שאומר לפניו איזה דבר שמבין ממנו לעשות מלאכה בשבת הרי זה מותר’
‘מותר לומר לנכרי אחר השבת מדוע לא עשית דבר פלוני בשבת שעברה אף על פי שמבין מתוך דבריו שרצונו שיעשנו בשבת הבאה אין בכך כלום כיון שאומר לו כן בחול ואין באמירתו זו שום (רמז) ציווי לעשותה בשבת הבאה אלא שהנכרי מבין כן מעצמו’
[שז, ח].

אמירה לנכרי

מה נכלל באמירה לנכרי?

אמירה לנכרי

צריך לזכור שמלבד איסור אמירה, יש גם חובת מחאה אף כאשר הנכרי עושה זאת ללא צווי כלל, ע"פ גדרי חובת המחאה שיתבארו לקמן. ולכן אף כשהגוי מבין מעצמו שאין בזה איסור אמירה לנכרי- אך עדיין יש לדון מדין חובת המחאה ומדין איסור הנאה.

לכן האומר לגוי בדרך סיפור דברים ואיננו מצווה כלל, אין בזה לכאורה איסור אמירה, כאשר נותן לו טובת הנאה. אך אעפ"כ כאשר גוף הישראל נהנה מזה, ואף כאשר ההנאה היא חלקית עכ"ז כשעושה בחפצי הישראל חובה למחות בנכרי שלא יעשה את המלאכה.

אמירה לנכרי

מה נכלל באמירה לנכרי?

אמירה לנכרי

יש אומרים כי המזמן את הנכרי לביתו אף כשלא רמז לו רמז מפורש הוי כאמירה מפורשת
[ספר אמירה לנכרי פע"ח בשם אג"מ וגרשז"א].

לאמר לנכרי 'רצוני לכבדך בדבר מה אלא שהבית חשוך' – שאף שיש שהתירו זאת, לדעת אדה"ז יש להחמיר בזה
[שהרי ניכר שעושה לתועלת הישראל].

אמירה לנכרי

מה נכלל באמירה לנכרי?

אמירה לנכרי

אין היתר לאמר לו להדליק את החימום כדי שהוא יהנה גם מן המאכל.

אף שכמצווה על הנכרי לעשות מלאכה עבור הנכרי עצמו, עדיין יתכן ויש איסור בדבר מצד 'ממצוא חפציו ודבר דבר' – ע"פ גדרי איסור זה [קו"א רסג ס"ק ח]

אמירה לנכרי

לנכרי אמירה

מה נכלל באמירה לנכרי?

הסבר הסיפור עם אדה"ז

” שמיני עצרת חל אז בשבת והיות שכל הלילה ירד שלג ציווה רבנו הזקן לספר למשרת הנכרי קומזא שצריכים לאכול בסוכה וכל זמן שהשלג מונח על הסוכה אסור לאכול שם קומזא הוריד את השלג מעל הסוכה ואז עשה הרבי קידוש ואכל סעודת שבת ויום טוב בסוכה” [לקו"ד לה"ק עמ' 329]

לכאורה יש כאן ראייה לאמר שלא בלשון צווי?

אמירה לנכרי

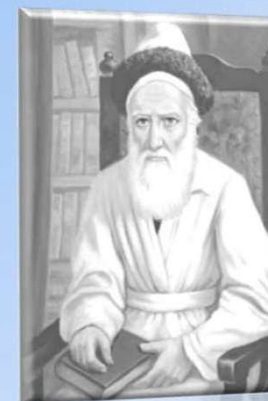
לנכרי אמירה

מה נכלל באמירה לנכרי?

הסבר הסיפור עם הצ"צ

"פעם כלו הנרות בש"ק אצל הצמח צדק קרא לאינו יהודי ואמר שיתן לו כוס יי"ש, וידליק נר, וככלותו לשתות כבהו ויאמר לו הצ"צ שיתן לו עוד כוס יי"ש ויהי כאשר הדליק הנר עוד הפעם ויצוהו הצ"צ לחכות בחדר אחר עד שיתן לו הכוס יי"ש [כדי שלא יחזור ויכבה הנר ככלותו לשתות]"

אמירה לנכרי

לנכרי אמירה

מה נכלל באמירה לנכרי?

אמירה דאמירה:

- א- נח' הפוסקים האם מותר לאמר לנכרי שיאמר לחבירו [חו"י מתיר עבודת הגרשוני אוסר]
- ב- י"א שבאם הנכרי הבי' לא יודע שזה עבור ישראל לכו"ע מותר [פרמ"ג משנה שכיר].
- ג- גם באם הותרה האמירה נח' הפוסקים האם מותר להינות מן המלאכה [משנ"ב אוסר, משנה שכיר מתיר]
- ד- בדעת אדה"ז: זכרון יוסף – אדה"ז אוסר, ע"פ מש"כ הצ"צ - אין הוכחה לאסור שכשעושה בשכר, או בחינם ואיננו יודע שזה עבור יהודי.

אמירה דאמירה

לנכרי

אמירה

איסור הנאה
ממלאכת נכרי
בשבת

איסור הנאה ממלאכת נכרי בשבת

אמירה לנכרי

הנאה בשבת

- א- אסור ליהנות ממלאכה שעשה הנכרי עבור ישראל, אף כשעשה מעצמו ללא שביקש זאת הישראל כלל ואף כשעושה זאת בחפצי הנכרי [שכה, ט]
- ב- איסור זה הוא אף כשהעושה זאת הוא 'קבלן' – שמקבל שכר גלובלי. כגון חברה קבלנית שאחראית על תחזוקת החשמל. [רעו, א].
- ג- כל שמעשיו מוכיחים שעשה זאת לצורך הישראל, אף שלא אמר זאת בפירוש, אסור ליהנות [שכה, יט].

איסור הנאה

איסור הנאה ממלאכת נכרי בשבת

אמירה לנכרי

הנאה במוצאי שבת

- א- אף במוצש"ק אסור ליהנות מן המלאכה עד שיעור זמן של 'בכדי שיעשו', גזירה שמא יאמר לו לעשות מלאכה עבורו בשבת,
- ב- אחר שיעור 'בכדי שיעשו' מותר ליהנות ממלאכת הנכרי, אף כשצווה הישראל את הנכרי לעשות את המלאכה בשבת [שז, לד].
- ג- מי שלא עבורו נעשתה המלאכה:
- במלאכה האסורה מן התורה – אסור לו להינות עד בכדי שיעשו
 - במלאכה האסור רק מד"ס – מותר לו ליהנות מיד.

איסור הנאה

איסור הנאה ממלאכת נכרי בשבת

אמירה לנכרי

הנאה במוצאי שבת

- א- שיעור 'בכדי שיעשו' – היינו לאחר השיעור שלקח לנכרי לעשות מלאכה זו, ואם אין ידוע כמה זמן לקח לו מחשבים בשיעור המינמלי.
- ב- ולענין דברים שאין רגילים לעשותם בלילה, יש לחשב בכדי שיעשו מיום א' בבוקר, אם לא לצורך אורחים.

איסור הנאה

איסור הנאה ממלאכת נכרי בשבת

אמירה לנכרי

אילו הנאות אסורות?

- א- איסור הנאה הוא אף כאשר לא נעשה שינוי בגוף הדבר, אלא שללא מעשה הנכרי לא יכלונו ליהנות ממנו,
- ב- כגון: המביא מחוץ לתחום, הסותר דלת שבתוכה מאכלים וכיו"ב [תקטו, א תקיח, כב].
- ג- לכן הפותח שער חשמלי לישראל אסור להיכנס בו, הפותח שימורים בשבת אסור לאוכלם, תיקן פיצוץ בצנרת אסור ליהנות מן המים.
- ד- הדליק אור והביא חפץ, נח' הפוסקים האם מותר להשתמש [מהרש"ג ח"ב קמה אוסר, אג"מ או"ח ח"ב עא מתיר מעיקר הדין אך בעל נפש יחמיר]

איסור הנאה

איסור הנאה ממלאכת נכרי בשבת

אמירה לנכרי

אילו הנאות אסורות?

- ה- כל שאינו נהנה הנאה ישירה ממעשי הגוי יש מתירים – ולכן עם כיבה את האור מותר ליהנות מכך [א"א בוטאטש רעו]
- ו- גוי שטלטל חפץ בכרמלית והביאו לישראל, אין ליהנות ממנו בשבת, אחר אחרי שבת מיד מותר ליהנות ממנו. אך באם הביא חפץ דרך רה"ר אסור במוצש"ק בכדי שיעשו [שכה, כב]
- ז- חיממם הנכרי תבשיל קר אסור בהנאה אף לאחר שיתקרר (שכיון שנאסר עד בכדי שיעשו לא חוזר להיתרו) [רנג, כה].

איסור הנאה

איסור הנאה ממלאכת נכרי בשבת

אמירה לנכרי

אילו הנאות אסורות?

ח- איסור הנאה בדבר שנעשה מאליו, הוא רק כשמן הסתם נח לישראל שהנכרי עושה עבורו, אך בדבר שמן הסתם לא נח לישראל אין איסור הנאה. ולכן באם חימם תבשיל קר [כשלא ראהו הישראל] מותר ליהנות שמן הסתם לא נח לו שמחממו [רנג, כה].

ט- נכרי המדליק נר או מדורה בבית ישאל או אכסניית ישראל, אין לו להשתמש לאור זה כלל, וכן אסור לו להתחמם כנגד המדורה. אך איננו צריך לצאת משם אלא שממדת חסידות יהפוך פניו [רעו, ב].

איסור הנאה

איסור הנאה ממלאכת נכרי בשבת

לנכרי אמירה

אילו הנאות מותרות?

- א- כל שאינו נהנה כל כך ממעשה הנכרי לא גזרו – כגון שמיהר הנכרי את בישול התבשיל [רנט, ח].
- ב- לכן החזיר תבשיל חם קצת למקום שאסור להחזיר אפיי מצטמק ויפה לו מותר ליהנות כיון שגם בלי מעשה הנכרי היה ראוי לאכילה [רנג, כה].
- ג- וכן אם היתה הנאה מועטת בלא מעשי הגוי מותר – ולכן עם הוסיף שמן לנר או עוד נרות מותר ליהנות כל עוד הנר או השמן הראשונים דולקים, ובמקום הצורך יש להקל אף בלא זה. ולכן מותר לעלות בחדר מדרגות שהדליק בו הנכרי את האור וכדו'. [רעו, יד]

הנאות המותרות

איסור הנאה ממלאכת נכרי בשבת

אמירה לנכרי

אילו הנאות מותרות?

- ד- כגון שפתח שער חשמלי כאשר גם בלא זה היה יכול לעבור בדוחק.
- ה- מצוות לאו ליהנות נתנו, ולכן גוי שקצץ שופר בר"ה מותר לתקוע בו, וכן ה"ה בגוי שהביא ד"מ מחוץ לתחום ביו"ט – כיון שאין כאן הנאת גופו.
- ו- אם מיחה הישראל בגוי שלא ידליק את הנר או התנור שלו בביתנו מותר ליהנות ממנו ובלבד שלא יערים, אך אם הוא משרת שלו חובה עליו לסלקו מביתו [רעו, ג].

הנאות המותרות

אמירה לנכרי

איסור הנאה ממלאכת נכרי בשבת, כשעושה עבור נכרי וישראל –

א- עשה הנכרי את המלאכה עבור עצמו או עבור נכרי אחר מותר ליהנות ממנה בשבת 'נר לאחד נר למאה' [רעו,ו] – אם אין חשש שירבה במלאכה עבור הישראל [שכה,טז,יח] לכן אין ליהנות ממה שבישל נכרי עבור עצמו באם מכירו.

. לדוג' נכרי בבית חב"ד שהרתיח מיס לעצמו אסור ליהנות מהם.

מלאכה לישראל
ולנכרי

לנכרי אמירה

איסור הנאה ממלאכת נכרי בשבת, כשעושה עבור נכרי וישראל –

- ב- עשה מלאכה בהיתר עבור חולים מותר לשאר ישראל ליהנות כשאינן חשש שירבה [רעו, יג].
- אם קפץ החשמל בבית רשאי לבקש מנכרי להרים את היפקקי כדי שלא יהיו הקטנים בחושך בפחד, ואזי רשאי ליהנות אף מן שאר הדברים שנדלקו אם לא היתה דעת הנכרי עליהם – דפס"ר באמירה לנכרי מותרת.
 - לכן שכמתקנים את החשמל בהיתר אי"צ להוריד שקעים.
 - באם כבר נתקררו המאכלים ראוי להורידם מן הפלטה.

מלאכה לישראל
ולנכרי

אמירה לנכרי

איסור הנאה ממלאכת נכרי בשבת, כשעושה עבור נכרי וישראל –

א- כשעושה הנכרי עבור ישראל ועבור נכרי אסור ליהנות, וספיקו לחומרא [רע, ז].

ב- אף כשעושה מלאכה על מנת לעשות מלאכה לישראל, כגון שפחה המדליקה נר כדי שתוכל להדיח את כלי הישראל, מותר כיון שלא נעשה להנאת גופו של הישראל ולא התכוונה להדליק את הנר עבורו [רעו, יב].

ג- אין היתר לאמר לנכרי לבוא איתו בחשך והנכרי ידליק את הנר כביכול עבור היהודי – כיון שהוא מתכוון גם לטובת היהודי [רעו, יא]

מלאכה לישראל
ולנכרי

לנכרי

אמירה

חובת המחאה

אמירה לנכרי

חובת המחאה

א- צווה לנכרי לעשות מלאכה עבורו – אך לא קצץ לו שכר, וראהו עושה את המלאכה בשבת - צריך למחות כיון שבשעה שרואה הגוי שהישראל שותק מבין שנח לו שיעשה בשבת והרי כשלוחו, אף כשלא צווהו לעשות בשבת.

ב- אך זהו דווקא – כשעושה בחפצים של ישראל ולא בחפצי עצמו דאז אי"צ למחות, אך כשעושה בבית הישראל יש למחות משום מראית העין, וי"א דדווקא - כשרואהו אך כשיודע בלי לראות אי"צ למחות.

ג- נכרי העושה מאליו בטובת הנאה אי"צ למחות כלל אף בבית הישראל ובחפצי הישראל.

חובת המחאה

אמירה לנכרי

חובת המחאה

ד- **כשגופו של הישראל נהנה יש להחמיר אף בקצף לו שכר, אף בעושה מאליו ואף בחפצי הגוי ברשות הגוי. גופו של הישראל נהנה היינו – הנאת הגוף ממש כמדליק נר חדש מכין גבינה לאכילה, וכן הנאת הגוף של בהמתו. אך להוסיף שמן לנר קיים מותר או להוסיף נר נוסף מותר.**

- יש המחלקים בין העושה בחפצי עצמו לעושה בחפצי הישראל, ויש שמחלקים בין מלאכה שאי"צ ליטול רשות מהישראל לעשותה (כגון כיבוי שריפה) שאי"צ למחות למלאכה שצריך ליטול רשות מהישראל (כגון להדליק אש וכדו') שצריך למחות אף כשעושה בבית הנכרי, -וכ"פ בשו"ע אך במהד"ב פסק כבפנים, ועיין בזה עוד בספר אמירה לנכרי סוף פרק לו.

חובת המחאה

